

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 6Ssk/57/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1120202280
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 03. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Viola Takáčová
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:1120202280.1

Uznesenie

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: U. V., narodený XX.XX.XXXX, bytom W., S. XX, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa, ústredie, 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o žalobe pre nedodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti sociálnych dávok, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline, č. k. 24Sa/13/2021-61 zo dňa 15.12.2021, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Žiline č.k. 24Sa/13/2021-61 zo dňa 15. decembra 2021 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Krajský súd v Žiline uznesením č. k. 24Sa/13/2021-61 z 15.12.2021 podľa § 98 ods. 1 písm. a/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) odmietol správnu žalobu v sociálnej veci spísanú dňa 22.01.2020 pôvodne doručení Okresnému súdu Bratislava 1 a označenú ako „Žaloba pre nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti sociálnych dávok“, ktorou sa žalobca domáhal, aby súd uložil žalovanému povinnosť priznať mu od 01.03.2016 starobný dôchodok v sume 419,70 eur mesačne, teda vo výške, v akej mu ho priznáva k tomuto dňu zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“).

2. Krajský súd sa stotožnil s názorom Krajského súdu v Bratislave vysloveným v bode 12 uznesenia č.k. 8Sa/60/2020-21 zo dňa 28.04.2021, že bez ohľadu na označenie podania žalobcu a odkaz na právnu úpravu obsiahnutú v zákone č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), Krajský súd v Bratislave z jeho obsahu usúdil, že sa jedná o správnu žalobu v sociálnych veciach podľa § 6 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 199 SSP, keďže žalobca v odôvodnení žaloby poukázal na rozhodnutia žalovaného č. XXX XXXX XXXX X zo dňa 06.07.2016 a zo dňa 10.10.2018, ktorých preskúmania sa domáha. Týmito rozhodnutiami bolo rozhodnuté o priznaní starobného dôchodku v nižšej sume, ako žalobcovi prináleží. Na uvedenom nič nemení ani skutočnosť, že žalobný návrh znie na uloženie povinnosti žalovanému uhrádzať mu mesačne platby vo výške 419,70 eur, počnúc od 01.03.2016. Z opisu rozhodujúcich skutočností bolo krajskému súdu zrejmé, že základom týchto platieb sú zmienené rozhodnutia žalovaného, ktorých zákonnosť žalobou napadá Krajský súd dospel k záveru, že preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu tak bol základný nárok, ktorého sa žalobca domáhal, pričom ostatné nároky bolo potrebné vnímať aj ako dôvody, pre ktoré sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutí.

3. Lustráciou správny súd zistil, že o správnej žalobe žalobcu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 06.07.2016, ktorým žalovaný podľa § 21 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, § 259 ods. 1 a nasl. zákona č. 461/2003 Z.z. priznal žalobcovi od 01.03.2013 starobný dôchodok v sume 81,20 eur mesačne spolu s jeho zvýšením podľa jednotlivých Opatrení Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky platných a účinných pre každoročné zvyšovanie dôchodkových dávok, počnúc od roku 2004 až do roku 2016

vrátane, bolo rozhodnuté uznesením Krajského súdu v Žiline č.k. 24Sa/60/2016-8 zo dňa 30.09.2016 tak, že súd konanie zastavil vzhľadom na to, že podľa obsahu sa jednalo o odvolanie proti neprávoplatnému rozhodnutiu žalovaného a vec postúpil generálnemu riaditeľovi Sociálnej poisťovne v Bratislave, do právomoci ktorého patrilo vec rozhodnúť.

4. Z rozsudku krajského súdu sp. zn. 25Sa/11/2017 zo dňa 22.06.2017 správny súd ďalej zistil, že na základe odvolania žalobcu postúpeného žalovanému uznesením Krajského súdu v Žiline č.k. 24Sa/60/2016-8 zo dňa 30.09.2016 generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne, príslušný na rozhodovanie podľa § 215 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. preskúmal napadnuté rozhodnutie zo dňa 06.07.2016 a rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 06.02.2017 napadnuté rozhodnutie podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. potvrdil. Správnou žalobou žalobca žiadal rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 06.07.2016 súdom preskúmať. Rozsudkom sp. zn. 25Sa/11/2017 zo dňa 22.06.2017 krajský súd žalobu zamietol. Na základe následnej kasačnej sťažnosti žalobcu konal a rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 31.10.2018, sp. zn. 9Sk/14/2017 tak, že rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po vrátení veci krajský súd správnu žalobu žalobcu opakovane zamietol. Napokon Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 30.11.2019, sp. zn. 9Sk/14/2019 kasačnú sťažnosť žalobcu zamietol. Rozsudok kasačného súdu nadobudol právoplatnosť dňa 27.11.2019.

5. Správny súd ďalšou lustráciou zistil, že správnu žalobu, ktorou sa žalobca na krajskom súde domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. XXX XXX XXXX X zo dňa 10.10.2018, správny súd uznesením sp. zn. 29Sa/6/2019 zo dňa 24.08.2020 odmietol. O kasačnej sťažnosti žalobcu proti uvedenému uzneseniu krajského súdu bolo rozhodnuté uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sk/35/2020 zo dňa 28.04.2021 tak, že kasačná sťažnosť žalobcu bola zamietnutá. Rozhodnutie kasačného súdu nadobudlo právoplatnosť dňa 15.06.2021.

6. Odmietnutie správnej žaloby podľa § 98 ods. 1 písm. a/ SSP správny súd odôvodnil tým, že o tej istej veci, a to o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. XXX XXX XXXX X zo dňa 06.07.2016 a č. XXX XXX XXXX X zo dňa 10.10.2018 už bolo správnym súdom právoplatne rozhodnuté.

7. O náhrade trov konania krajský súd rozhodol podľa § 170 písm. a/ SSP tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, pretože žaloba bola odmietnutá.

II.

8. Proti uzneseniu krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

9. Kasačnú sťažnosť odôvodnil tým, že na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve, nesprávnym procesným postupom krajský súd znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a napokon podanie bolo nezákonne odmietnuté.

10. Zhodne ako v správnej žalobe, aj v kasačnej sťažnosti uviedol, že dňa 22.1.2020 podal na súd žalobu pre nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti sociálnych dávok. Poukázal na ustanovenie § 6 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého poistencovi patria práva pri výkone sociálneho poistenia rovnako v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení zákonom č. 365/2004 Z.z. o antidiskriminačnom zákone. Vychádzajúc z ustanovenia § 6 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z., poistenec, ktorý sa domnieva, že jeho práva a právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa antidiskriminačného zákona, v súvislosti s ktorým citoval ustanovenie § 307 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok a v ďalšom ustanovenie § 315 SSP, podľa ktorého ustanovenia tohto zákona sa použijú, ak predpisy o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou neustanovujú inak. Dôvodil tým, že z uvedených skutočností vyplýva, že žalobu pre porušenie zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti sociálneho zabezpečenia sú oprávnené prejednávať príslušné okresné sudy, v ktorých má sídlo subjekt, ktorý túto zásadu porušil (§ 12 SSP). Preto tvrdil, že o podanej žalobe pre porušenie zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti sociálneho zabezpečenia nebola daná právomoc súdu rozhodovať o diskriminačnej žalobe v rámci správneho konania správnym súdom, lebo podľa § 9 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z.z. sa každý môže domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého

zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie. Odmietnutie antidiskriminačnej žaloby bolo preto nezákonné.

11. Krajskému súdu v ďalšom vytýkal, že pred vydaním uznesenia nenariadil verejné konanie, na ktorom mohol argumentovať porušením základného práva garantovaného článkom 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd, Listinou základných ľudských práv a Ústavou Slovenskej republiky.

12. Sťažovateľ navrhol uznesenie krajského súdu zrušiť.

III.

13. Kasačná sťažnosť bola žalovanému doručená na vedomie 04. februára 2022.

14. Žalovaný sa ku kasačnej sťažnosti písomne nevyjadril.

IV.

15. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a dospel k záveru, že uznesenie krajského súdu je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

16. Správny súdny poriadok upravuje právomoc a príslušnosť správneho súdu konajúceho a rozhodujúceho v správnom súdnictve a konanie a postup správneho súdu, účastníkov konania a ďalších osôb v správnom súdnictve (§ 1 SSP).

17. Podľa § 2 ods. 1 a 2 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje o ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

18. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

19. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

20. Podľa § 107 ods. 1 SSP, predseda senátu nariadi na prejednanie veci samej pojednávanie, ak
a/ o to požiada aspoň jeden z účastníkov konania,
b/ vykonáva dokazovanie,
c/ to vyžaduje verejný záujem,
d/ je to na prejednanie veci potrebné alebo
e/ tak ustanovuje tento zákon.

21. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

22. Podľa § 199 ods. 2 SSP, v konaní podľa tejto hlavy správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach.

23. Podľa § 202 ods. 1 SSP, v správnej žalobe sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 uviesť
a/ označenie druhu žaloby,

- b/ označenie žalovaného,
- c/ označenie konania alebo veci, v ktorej sa žalobca domáha nápravy,
- d/ deň vydania rozhodnutia a deň jeho doručenia alebo iného oznámenia žalobcovi,
- e/ opísanie rozhodujúcich skutočností,
- f/ označenie dôkazov, ak sa žalobca dovoľáva,
- g/ žalobný návrh.

24. Podľa § 202 ods. 2 SSP, správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne. Ak je žalobcom právnická osoba, správna žaloba musí obsahovať všetky náležitosti uvedené v odseku 1 a § 182 ods. 1.

25. Krajský súd napadnutým uznesením odmietol správnu žalobu sťažovateľa. Uznesenie správneho súdu bolo vydané v konaní podľa ustanovení Správneho súdneho poriadku v systéme správneho súdnictva. Kasačný súd konštatoval, že účelom správneho súdnictva nie je náprava nezákonnosti vo verejnej správe, ale účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, proti ktorej je verejná správa v jednotlivých prípadoch vykonávaná (III. ÚS 502/2015).

26. Z obsahu súdneho spisu krajského súdu bolo zrejmé, že žalobca sa žalobou podľa § 307 zákona č. 160/2015 Z.z. domáhal na Okresnom súde Bratislava 1 súdneho konania pre nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti sociálnych dávok. Prílohou žaloby bolo rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X z 10.10.2018, ktorým bolo rozhodnuté vo veci starobného dôchodku. Okresný súd Bratislava 1 uznesením č.k. 19C/6/2020-11 dňa 18.05.2020 konanie zastavil a rozhodol o postúpení veci Krajskému súdu v Bratislave dôvodiac tým, že žalobca sa domáha zmeny rozhodnutia orgánu verejnej správy, preto vec nespadá do právomoci okresného súdu, ktorý sám nie je oprávnený hodnotiť, či podaná žaloba má všetky náležitosti podľa SSP. Krajský súd v Bratislave, ktorému bola vec postúpená dňa 17.07.2020 opäť uznesením č.k. 8Sa/60/2020-21 dňa 28.04.2021 rozhodol o postúpení veci Krajskému súdu v Žiline ako súdu miestne príslušnému. Krajský súd v Žiline uznesením č.k. 24Sa/13/2021 dňa 15.12.2021 žalobu podľa § 98 ods. 1 písm. a/ SSP odmietol. Žalobca žiadal, aby kasačný súd rozhodnutie správneho súdu preskúmal pre jeho nezákonnosť.

27. Obsah základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva iba v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Zásada spravodlivosti obsiahnutá v práve na spravodlivé súdne konanie vyžaduje, aby súdy založili svoje rozhodnutia na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokovanej veci (III. ÚS 305/08). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujúcu skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania, a preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

28. Vo svetle vyššie uvedenom krajský súd nepostupoval správne, keď bez toho, aby si ustálil predmet prieskumu podľa § 3 ods. 1 SSP (ako základnú procesnú podmienku), žalobu žalobcu odmietol. V tomto smere najvyšší správny súd uvádza, že správna žaloba v sociálnych veciach je osobitným typom správnej žaloby s tým, že táto osobitosť je daná práve špecifickou povahou do úvahy prichádzajúcej množiny prejednávanych vecí [predovšetkým rozhodovanie vo veciach týkajúcich sa sociálneho poistenia (dôchodkové poistenie, nemocenské poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti), štátnej sociálnej podpory (rodičovský príspevok, prídavok na dieťa, príspevok pri narodení dieťaťa a iné) a sociálnej pomoci (hmotná núdza)] a k tomu zodpovedajúceho špecifického okruhu osôb, ktoré sú oprávnené domáhať sa súdneho prieskumu správnych aktov (primárne rozhodnutí / opatrení) vydávaných vo vyššie uvedených veciach. V tomto type správneho súdneho konania sa domáhajú ochrany primárne fyzické osoby, ktoré je nutné považovať za tzv. slabších účastníkov (pozri § 5 ods. 1 SSP v spojení s článkom 6 Civilného sporového poriadku), ktorej skutočnosti zároveň zodpovedá nielen osobitná poučovacia povinnosť, ale i napríklad oslobodenie od poplatkovej povinnosti, nevyžaduje sa tiež podmienka povinného právneho zastúpenia, správna žaloba fyzickej osoby sa zo strany správneho súdu posudzuje neformálne, rozsah správnej žaloby fyzickej osoby a jej dôvody možno zmeniť alebo doplniť až do rozhodnutia správneho súdu, pri správnej žalobe fyzickej osoby nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi; rovnako správny súd (ak to nie je

v rozpore s účelom správneho súdnictva) môže i bez návrhu doplniť dokazovanie vykonané orgánom verejnej správy. Z uvedeného je zrejmé, že účelom takto koncipovanej osobitnej úpravy je predovšetkým zabezpečenie účinnejšej ochrany práv týchto fyzických osôb (hlavne z dôvodu nedostatku ich právneho vedomia) v správnom súdnom konaní.

29. Vo vzťahu k poučovacej (manudukačnej) povinnosti Správny súdny poriadok rozlišuje jednak všeobecnú poučovaciu povinnosť upravenú v § 26 SSP, a jednak osobitnú poučovaciu povinnosť, ktorá je upravená vo viacerých ustanoveniach naprieč celým procesným kódexom (napríklad § 41 ods. 1, § 59 ods. 2, § 77 ods. 1) s tým, že je upravená aj vo vzťahu k správnej žalobe v sociálnych veciach v § 199 ods. 2 SSP, podľa ktorého správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach. Osobitná poučovacia povinnosť súdu v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach sa týka najmä tých procesných práv a povinností fyzických osôb, ktorých realizácia alebo rešpektovanie má zásadný význam pre efektívne hájenie, respektíve bránenie ich práv v konaní pred súdom. V rámci tejto poučovacej povinnosti súdu bolo preto podľa názoru najvyššieho správneho súdu potrebné poučiť žalobcu, aby sa tento v súdom stanovenej lehote vyjadril aj k možnosti požiadať o nariadenie pojednávania (o prerokovanie veci na pojednávaní). Podľa názoru najvyššieho správneho súdu nie je v tomto smere vylúčené ani pripojenie doložky podľa § 103 ods. 2 SSP, že ak sa účastník konania v takto určenej lehote nevyjadrí, bude sa predpokladať, že k prejednaniu veci bez nariadenia pojednávania nebude mať námietky.

30. Vzhľadom na to, že krajský súd v zmysle vyššie naznačeného žalobcu relevantným spôsobom nepoučil o jeho procesných právach a povinnostiach, najvyšší správny súd dospel k záveru, že je daný dôvod na zrušenie uznesenia krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie podľa § 462 ods. 1 SSP v spojení s § 440 ods. 1 písm. f) SSP.

31. V ďalšom konaní krajský súd aj vzhľadom na vyjadrenie žalobcu obsiahnuté v podanej kasačnej sťažnosti bez ďalšieho vyzve žalobcu na odstránenie väd podanej žaloby, riadne sa vysporiada s námietkami žalobcu, najmä tými, ktoré majú aj s pripojenými dôkazmi zásadný význam pre riadne zistenie skutkového stavu veci a vo veci znovu rozhodne; svoje rozhodnutie zároveň náležite v intenciách § 139 ods. 2 SSP odôvodní.

32. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne krajský súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

33. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.